

Suurten yksiköiden laajentumisen rajoja Suomessa

Anna-Maija Kirkkari¹, Katariina Remes², Eerikki Kaila¹ ja Sirkka Malkki¹

1.Työtehoseura, maatalousosasto, PL 13, 05201 Rajamäki

anna-maija.kirkkari@tts.fi

2.MTT, taloustutkimus, PL 3, 00411 Helsinki

Maatalousyritysten kannattavuutta on pyritty parantamaan yksikkökokoja kasvattamalla. Kiinteiden kustannusten jako entistä useammalle tuotetulle yksikölle onkin tehokas keino alentaa yksikkökustannuksia ja parantaa kannattavuutta. Tehokkaiden koneiden ja automaation lisääntyminen osaltaan mahdollistavat tilakoon kasvun, vaikka työvoima maataloudesta kokoajan vähenee. Suuruudesta johtuvat tuotannon riskit, ajallisuuskustannukset, menettävät tuotteen hinnan laskiessa merkitystään. Taloudelliset, teknologiset ja poliittisetkin seikat siis puoltavat tilakoon voimakasta kasvua.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten suomalainen suurten yksiköiden perusmaatalous (maito, sika, vilja) eroaa lähimmistä EU naapurimaistamme. Tutkimuksessa keskitytään perheviljelmäpohjaisten suurten yksiköiden toimintamenetelmiin ja johtamisjärjestelmiin. Lisäksi selvitetään käytettävissä olevan oman ja ulkopuolisen työvoiman määrä ja saatavuus. Tutkimus tehdään MTT:n taloustutkimuksen ja Työtehoseuran yhteistyönä ja sitä rahoittaa Maa- ja metsätalousministeriö.

Menetelmät

Tutkimus toteutetaan pääasiassa tilastoaineistoja koskevana selvityksenä. Tilastotarkastelun lisäksi suoritetaan tarkoin valittujen tilojen haastattelut sekä Suomessa että tilastotarkastelun kohdemaissa, Ruotsissa, Tanskassa, Saksassa ja Hollannissa. Tutkimus on aloitettu keväällä 2001 ja se jatkuu 2002 vuoden loppuun. Tähän mennessä on käytettävissä alustavia tuloksia.

Alustavia tuloksia

Suomen tilusrakenne ja vähäinen maatalousmaan osuus pinta-alasta on yksi laajentumista vaikeuttava tekijä. Alueelta, jolta Ranskassa löytyy tuhat hehtaaria maatalousmaata, Suomesta maatalousmaata löytyy vain 314 hehtaaria. Tältä alueelta Ranska saa keskimäärin viljasatoa 5 000 tonnia (keskimääräinen satotaso 5 000 kg/ha), kun Suomen viljasato on vain 1 070 tonnia (keskimääräinen satotaso 3 400 kg/ha).

Suomen sääolot vaikeuttavat laajentumista, mutta eivät ole suoranainen este nykyistä suuremmille pinta-aloille. Yhdellä puimurilla Suomessa puidaan keskimäärin 30 hehtaaria, kun pintiala Saksassa yhdellä puimurilla on 63 hehtaaria. Pitkäaikaisten säätilastojen mukaan Etelä-Suomessa on viljankorjuuseen soveltuvia päiviä noin 20 (1% riskillä). Työaikamittausten perusteella yhden hehtaarin puintiin kuluu puimurista riippuen noin 1- 1,5 tuntia, jolloin 30 hehtaarin puintiin kuluu 8 tunnin työpäiviä 4-6 päivää. Säätilastojen mukaan siis lähes joka vuosi keskimääräisellä puimurilla jää 14-16 puintipäivää käyttämättä. Toisaalta suomalaisen korjuuketjun pullonkaula ei olekaan puimuri vaan kuivuri, jota ei suomalaisessa laajuudessa muissa EU:n maissa käytetä. Työketjun toimivuus ja yhteensopivuus ovat avainasemassa suurissa tuotantoyksiköissä.

Johtopäätöksiä

Automaation ja koneistuksen lisääntyessä työn fyysinen rasittavuus pienenee, mutta vastaavasti henkinen rasittavuus todennäköisesti kasvaa. Lisäksi työmenetelmiä ja -tapoja on usein muutettava, jotta jotenkin selvittäisiin kasvavasta työmäärästä. Vaikka työmenetelmiä muutetaan se ei välttämättä riitä, vaan työtä täytyy jakaa, varsinkin kiirehuippuina. Tämä asettaa maatalousyrittäjälle uusia haasteita työn suunnittelussa ja johtamisessa.

Käytettävissä olevan tekniikan osalta Suomi ei jää jälkeen muista EU-maista. Olosuhteista sitten riippuu kuinka tehokkaasti niitä pystytään soveltamaan Suomen maatalouden käyttöön. Kylmä talvi ja lyhyt kasvukausi asettavat tuotannolle vaatimuksia, jotka on osattava ottaa huomioon teknologisia ratkaisuja suunniteltaessa.